

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra Satirer, 1720-42

Citation: Falster, Christian: "Satirer, 1720-42", i Falster, Christian: *Satirer, 1720-42*, udg. af Aage Schiøttz-Christensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1982, s. 62. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster05-shoot-idm140600520182528/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Satirer, 1720-42

62 *Almindelige bemærkninger*

Historie under Enevælden fra 1660 til 1720», I og II, 1885 og 86.

Ill. da. Lit. Hist. = Illustreret dansk Litteraturhistorie I (ved Carl S. Petersen) og II (ved Vilh. Andersen) 1929 og 1934.

Kornerup = Bjørn Kornerup: »Ribe Katedralskoles Historie«, II, 1952.

O. Nielsen = O. Nielsen: »Kjøbenhavn paa Holbergs Tid«, 1884.

N. M. Petersen = N. M. Petersen: »Bidrag til den danske Literaturs Historie«, IV, 1858.

Werlauff = E. C. Werlauff: »Historiske Antegnelser til Holbergs atten første Lystspil«, 1858.

Erdelig skal det nævnes, at med hensyn til ordforklaringerne har *Ordbog over det danske Sprog* (ODS) været et uvurderligt hjælpemiddel – kilde til forklaringen af så at sige hvert eneste af de danske ord, der har behøvet en forklaring.

Et redskab og en autoritet som ODS måtte Chr. Thaarup savne, da han i 1840 besørgede den første samlede udgave af Falsters satirer. I denne forbindelse bør det bemærkes, at ODS altid citerer satirerne efter Thaarups udgave, d.v.s. med dens normaliserede retskrivning samt visse ændringer af teksten i forhold til de førstetryk, som nærv. udgave gengiver.

Sprog og stil

Idet Falsters satirer imødekom en bevidsthed i tiden om det danske sprogs betrængte stilling (se strofe 4 i den første!), har den publikumssucces, de fik, ikke mindst beroet på deres naturlige, rene og klare dansk. Herom henvises til Vilh. Andersens rammende karakteristik, *Ill. da. Lit. Hist.*, II, s. 164-65.

Strofeformen er overalt den ældre danske satiredigtningens

Almindelige bemærkninger 63

traditionelle: den krydsrimede, af afvekslende tre- og fire-fodsjamber bestående ottelinjede »Bordning-strofe«.

Også i behandlingen af den gør Falsters sans for det naturlige sig gældende.

Efter sin proportionsførmelse har han følt denne strofe som fint passende til meningssammenhænge af netop den længde, han ynder, en ret omfattende, men grammatisk afrundet helhed, der fra første til sidste ord holdes sammen uden vold mod sprogets egne love for ordfølge – et mester-skab i det sproglige, som læseren i grunden først bliver ret opmærksom på, når det en sjælden gang glipper. Vilh. Andersen har på ovennævnte sted demonstreret Falsters evne ved at sammenstille en strofe af ham med en af Holberg.

En kontraprøve på, at Falster havde forkærlighed for netop denne strofe, får man, når man ser – eller hører – ham i digte uden for satirerne benytte den aleksandriner, der som havets ustandselige og ensformige bølgeslag har genlydt i dansk poesi i århundredet før ham og næsten et århundrede efter. Medens andre bruger aleksandrineren ustrofisk i uoverskuelig blokformation, får Falsters sans for den afrundede periode ham til at inddele sine aleksandriner i firelinjede strofer, der i kraft af cæsurnækket midt på hver linje i virkeligheden kommer til at svare til hans kære ottelinjede strofe – den, der blev hans på samme måde, som sidenhen en Chr. Winther eller en Paludan-Müller valgte sig hver sin favoritstrofe.

Falster har benyttet rimet til fremme af sin lette sprogføring, idet han uden videre og ganske upåfaldende ophøjer relativt underordnede og relativt tryksvage ord som præpositioner, pronominer og adverbier til rimord: eksempler allerede i første satires første strofe. På den ene side har han ikke opfundet manéren, jvf. fra Tøger Reenberg's *Ars Poetica*: »Naar Iliernen tæres ud, og *den* – Behøver anden Spiise, – Er det en Magazin, *boorben* – Apollo vil dig viise«, men på